

Упутство за управнике стамбених заједница

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ У СТАМБЕНИМ ЗГРАДАМА У СЛУЧАЈУ КАТАСТРОФА

ЗЕМЉОТРЕС • ПОЖАРИ

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

Стална конференција
градова и општина

Савез градова и општина Србије

МИНИСТАРСТВО
ДРЖАВНЕ УПРАВЕ
И ЛОКАЛНЕ
САМОУПРАВЕ

Уредник:

Ирена Лакобрија Делић

Аутори:

Здравко Максимовић

Дарко Дрндић

Никола Прица

Љупка Михајловска

Дизајн и илустрације:

Јакша и Марија Влаховић

Израду ове публикације омогућила је Влада Швајцарске у оквиру пројекта “Локална самоуправа за 21. век” који спроводи Министарство државне управе и локалне самоуправе Републике Србије.

Ова публикација не представља нужно званични став Швајцарске.

УВОДНА РЕЧ АУТОРА

Активност “За отпорнију заједницу са инклузивним приступом - не остављај никог иза себе” која се спроводи у оквиру пројекта „Унапређење међуопштинске сарадње у циљу јачања Сервиса подршке у мобилности и комуникацији”, представља пример најбоље праксе међуопштинске сарадње Града Београда, Града Новог Сада, као и градских општина Врачар и Савски венац, у области управљања ризицима од катастрофа. Препознавши значај теме, али и оригиналност приступа решавању тематских изазова, који су на жалост у нашем друштву маргинализовани, Министарство државне управе и локалне самоуправе је донело одлуку о пружању финансијске подршке у реализацији овог Пројекта.

Као резултат наших активности, а у намери да скромно допринесемо јачању отпорности на катастрофе најугроженијег фрагмента нашег друштва, израдили смо следеће материјале: Приручник за особе из осетљивих категорија становништва – Поступање особа са инвалидитетом у стамбеним зградама у случају катастрофа- земљотрес и пожари, плакате и посебна упутства, и најзад Приручник за вас, професионалне управнике стамбених заједница - ***Поступање према особама са инвалидитетом у стамбеним зградама у случају катастрофа - земљотрес и пожари.***

Приликом израде овог Приручника, посебно смо се водили идејом да стекнемо што је могуће бољи увид и праксу у раду са особама из осетљивих категорија становништва, како бисмо то искуство на најбољи могући начин могли да пренесемо вама професионалцима.

Чак и у условима пандемије, одржали смо више састанака и радионица, са најразличитијим заинтересованим актерима из јавног и цивилног сектора али и посебно, групацијама и особама са инвалидитетом, које су биле у фокусу нашег истраживачког и практичног рада.

Сва стечена искуства, преносимо вам у виду овог корисног штампаног алата, за који чврсто верујемо да ће бити и од користи и помоћи у вашем даљем успешном раду са суграђанима из осетљивих категорија, а све то како бисмо заједничким снагама и одговорно допринели јачању отпорности целокупног друштва.

Ваш пројектни тим
У Београду, децембра 2021. године

I

УВОД

Поједине категорије становништва су рањивије у односу на остале када је реч о утицају катастрофа. Фактори који узрокују и повећавају њихову рањивост су економски (ниски приходи, сиромаштво), образовање (низак степен образовања), здравље (хроничне болести и стања), пол, старост (мала деца и стари), изолованост (просторна и друштвена), дискриминација и друго. Последице катастрофа и имају најмање капацитета да одговоре и опораве се од губитака произашлих од катастрофа. Особе са инвалидитетом, деца, стари, жене, Роми и Ромкиње и друге социјално искључене групе су најугроженије у катастрофама због високог степена њихове основне рањивости и диспропорционално погођене негативним утицајем катастрофа.

Под особом са инвалидитетом сматра се особа која има дугорочне физичке, менталне, интелектуалне или чулне тешкоће, које у интеракцији са разним препрекама могу ометати пуно и ефикасно учешће у друштву на једнакој основи са другима. Шанса да особе са инвалидитетом изгубе живот или доживе повреде је два до четири пута већа него код опште популације. Разлози за то су моторичка, језичка, когнитивно – лингвистичка оштећења, ограничење мобилности и комуникације, као и чињеница да особе са инвалидитетом несразмерно у односу на општу популацију доживљавају недостатак социјалне подршке и сиромаштво.

У земљотресу који се десио у Јапану, у Токију 2011. године укупан број страдалих особа са инвалидитетом је био два пута већи од опште популације.

Поплаве, пожари, земљотреси и друге катастрофе узрокују опасно окружење за све, али је оно посебно опасно за оне које имају неку врсту инвалидитета или одређена ограничења, што их чини још несигурнијим у насталим ситуацијама.

Све ово наведено, говори о обавези локалне самоуправе да пружи подршку у заштити својих суграђана од катастрофа, посебно оних најрањивијих, односно да подржи јачање њихове отпорности од катастрофа, како би се спасили њихови животи и здравље и сачувала имовина. Како су управници стамбених заједница значајна карика у процесу управљања ризиком од катастрофа и ванредним ситуацијама, неопходно је и њихово активно укључивање.

Управници стамбених заједница су најближи комшијама, најбоље познају њихово функционисање и потребе, те када се деси нека ванредна ситуација, треба да буду спремни да помогну и особама са инвалидитетом, којима је потребна додатна помоћ и подршка. Као „чувари стамбене заједнице“, управници треба превентивно да делују у сарадњи са члановима стамбене заједнице, ојачају њихову отпорност и када се деси пожар или земљотрес предузму све мере како би сачували животе свих, не остављајући никога иза себе.

Ово Упутство ће послужити управницима стамбених заједница да се информишу на који начин да поступају према особама са инвалидитетом, пре, у току и након катастрофе, као и о примени мера узјамне и личне заштите. Оно представља и користан алат да стамбену заједницу којом управљају, учине безбедном и сигурном за све, бринући посебно о оним члановима којима је потребна већа пажња и подршка свих нас.

II

ОПШТЕ

УЛОГА

Управници стамбених заједница треба да се укључе у поступак одређивања повереника и заменика повереника цивилне заштите за стамбене заједнице за које су одговорни и којима управљају, а на основу Правилника о раду повереника и заменика повереника цивилне заштите и критеријумима за њихово именовање „Службени гласник РС“, број 102 од 24. јула 2020.) и упутстава локалног Штаба за ванредне ситуације.

На основу захтева о физичкој присутности управника стамбених заједница разликујемо два могућа случаја:

1 – Управник стамбене заједнице јесте или може веома брзо (до 120 секунди) да буде физички присутан у стамбеној заједници

2 – Управник није у могућности да буде физички присутан у стамбеној заједници

ПОВЕРЕНИЦИ И ЗАМЕНИЦИ ПОВЕРЕНИКА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

У Правилнику је дефинисано да повереници и заменици повереника у насељеним местима,

делу насеља и стамбеним зградама, обезбеђују припрему и организовано учешће грађана у спровођењу личне и узајамне заштите и мера цивилне заштите, на угроженим и настрадалим подручјима. Грађани на угроженим и настрадалим подручјима су обавезни да поступају у складу са упутствима повереника.

КАКО СЕ ИМЕНУЈУ

Правилником је предвиђено да поверенике и заменике повереника у насељеним местима, делу насеља и стамбеним зградама именује и разрешава надлежни штаб за ванредне ситуације, као и да се повереници и заменици повереника именују у насељеним местима, деловима насеља и стамбеним зградама из редова активиста у месним заједницама, угледних грађана, председника скупштина стамбених заједница или других лица у складу са проценом штаба.

У Правилнику такође стоји да се повереници и заменици повереника именују у складу са карактеристикама територије на којој се налази насељено место односно део насеља, како би се обезбедило правовремено и ефикасно обавештавање и организовање угроженог становништва за заштиту и спасавање, као и да повереник и заменик повереника морају имати пребивалиште на територији за коју су именовани.

СА КИМ САРАЂУЈУ

Надлежни штаб организује начин комуникације и достављања података од стране повереника и заменика повереника.

III

ПРАВИЛА ПОСТУПАЊА У СЛУЧАЈУ ЗЕМЉОТРЕСА – ЛИЧНА И УЗАЈАМНА ЗАШТИТА

Земљотрес или потрес настаје услед померања тектонских плоча, кретања Земљине коре или појаве удара. Последица тога је подрхтавање тла због ослобађања велике енергије. Јачина потреса зависи од више чинилаца.

Насупрот распрострањеном уверењу да су то ретке појаве, земљотреси се дешавају врло често. На срећу, највећи број је слабијег интензитета који не изазива оштећења.

Земљотрес је природна појава коју не можемо предвидети, али од које у многама можемо да се заштитимо.

Када је у питању Република Србија, земљотреси се могу десити на целој територији. Разлика је у јачини или интензитету земљотреса, што зависи од више чинилаца: количина ослобођене енергије, грађе Земљине коре, дубине хипоцентра.

Земљотреси чине да долази до оштећења на грађевинским објектима. Оштећења могу бити мања, али и веома значајна, што у неким случајевима доводи до урушавања објеката.

У Србији нема катастрофалних земљотреса, али могу досегнути интензитет до VIII степени (Меркалијева скала која има класификацију од I до XII степени, којима се описује степен површинских оштећења). Најугроженије категорије становништва су управо и најосетљивије групе: непокретни или слабо покретни, слепа и слабовида лица, глуве особе и други. У већини случајева, повреде или смртни исходи услед земљотреса, долазе због изградње која није у складу са сеизмичким стандардима, лошег или никаквог осигуравања ствари унутар објеката и непознавања процедура за понашање током земљотреса.

ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ

- Према месту где живиш и интензитету земљотреса који може да се догоди у твом крају, утврди како се твоја зграда може оштетити. Нове зграде су безбедније, а старе се могу ојачати.
- Са твојим окружењем одреди безбедна места у стану, згради и околини. То су места испод стола, даље од прозора и великих стаклених површина као и намештаја који може да се преврне. У старијим зградама безбедна места су довратак и уз носеће зидове. Пружите подршку особама са инвалидитетом, у случају да је неопходно, да правилно одреде безбедна места, као и да се упознају са путевима евакуације унутар зграде, изван зграде и местима окупљања у случају земљотреса. Одржавати путеве евакуације, као и безбедна места, проходним и доступним, као и у складу са могућностима кретања особа са инвалидитетом. Посебно обратити пажњу на проходност степеништа и ходника, као и приступачност и безбедност места окупљања изван зграде.

- Све путеве евакуације, као и места окупљања, правилно обележи, а паник светла одржавај и периодично проверавај. На улазу у зграду, као и на сваком спрату, истакни план евакуације, са обележеним путевима евакуације и местима окупљања и бројевима хитних служби.

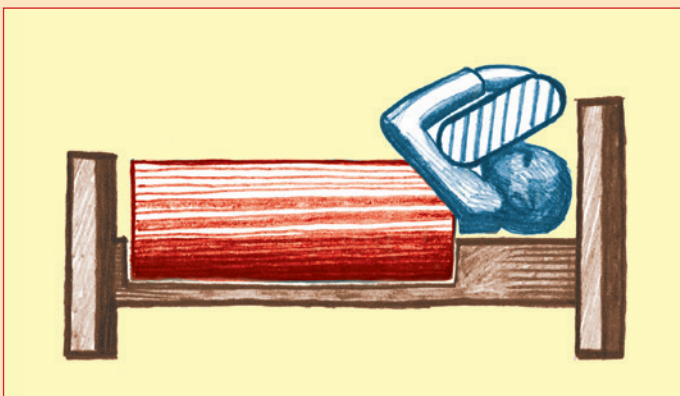
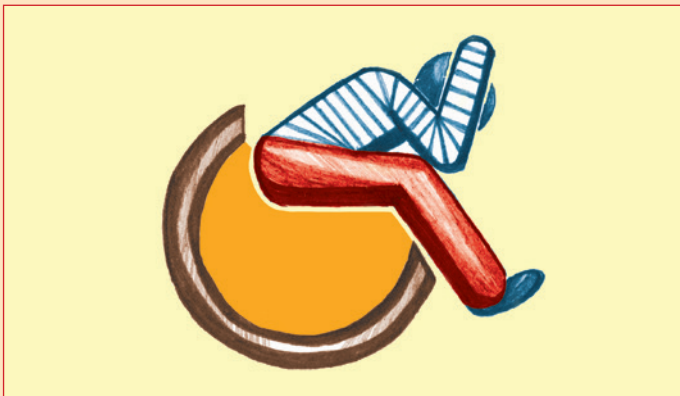
- Особама са инвалидитетом или старатељима тих особа које станују у стамбеној заједници дај следећа упутства:

- Учврстити полице и регале за зид. Велике слике и огледала поставите даље од места где се спава и такође их причврстите за зидове.
- Не држати на полици изнад кревета ништа што у току земљотреса може да падне на особу у кревету.

У случају да особе са инвалидитетом или њихови старатељи нису у могућности да саме одраде напред наведене радње, пружи им подршку и помози да се стан додатно осигура од земљотреса у складу са упутствима.

- Пружи подршку, ако је неопходно, да особе са инвалидитетом припреме комплет за преживљавање (видети садржај комплета). У складу са инвалидитетом особе, односно, њеним потребама, планирати и комплет за преживљавање.
- Пружи особама са инвалидитетом информације о начину преношења и изворима информација о земљотресима. Ове активности спроводити у сарадњи са локалним Штабом за ванредне ситуације, односно, надлежном општинском/градском службом.

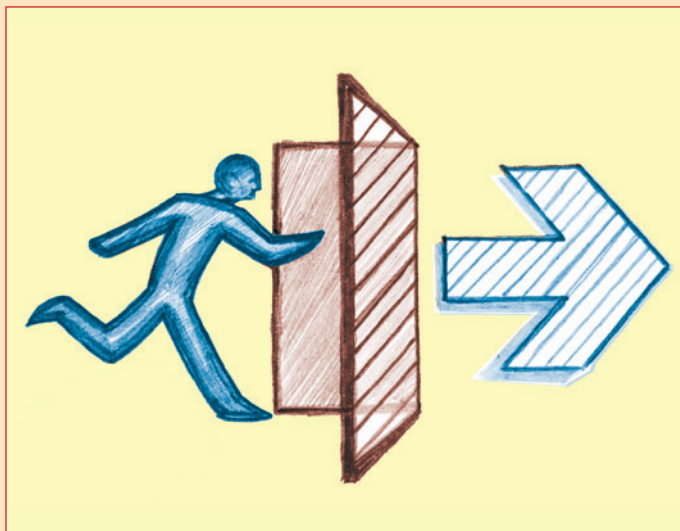
- **НЕ ПАНИЧИ! САГНИ СЕ, ЗАШТИТИ СЕ, САЧЕКАЈ!**

ЗЕМЉОТРЕС

- **ОРГАНИЗУЈ ЕВАКУАЦИЈУ!**

● **ОРГАНИЗУЈ ПРИХВАТ!**

● **ОРГАНИЗУЈ ПРЕТРАГУ ЗА НЕСТАЛИМ ЛИЦИМА!**

● **ОРГАНИЗУЈ ПРВУ ПОМОЋ!**

● **ОБАВЕСТИ НАДЛЕЖНЕ О ДОГАЂАЈУ!**

1985
ЦЕНТАР ЗА ОБАВЕШТАВАЊЕ И УЗБУЊИВАЊЕ

		
193	192	194

● **ИСКЉУЧИ СТРУЈУ, ВОДУ И ГАС!**

ОПОРАВАК

- Побрини се, уз подршку стручног лица, да се изврше брзи грађевински радови у циљу обезбеђења статичке стабилности објекта.
- У случају потребе, изради неопходну документацију за реконструкцију објекта. Посебну пажњу обрати на потребе особа са инвалидитетом, односно, захтеве код пројектовања путева евакуација, места окупљања, средстава за обавештавање, приступачности објекта итд.
- Буди у сталној комуникацији са надлежнима из општине/града, односно, стручним службама и организацијама.
- Организуј и пружи подршку у поступку процене штете у стамбеној заједници.
- Обезбеди релевантне информације о даљим активностима и побрини се да оне буду достављене свим члановима стамбене заједнице.

ПОЖАР

IV

ПРАВИЛА ПОСТУПАЊА У СЛУЧАЈУ ПОЖАРА – ЛИЧНА И УЗАЈАМНА ЗАШТИТА

Пожар је реална опасност у којој поред материјалне имовине можете изгубити и живот. Немојте дозволити да вам се догоди, обезбедите се на време!

Обзиром да је пожар неочекивана и изненадна појава, посебно у кући или стану, потребно је да свако домаћинство буде упознато са могућим узроцима пожара у стамбеном простору, врсти пожара и начину његовог гашења.

У стамбеним просторима пожари могу бити изазвани горењем уља и масти при кувању, могу се десити пожари због неисправних електроинсталација или електричних уређаја, а као последица и једних и других пожара, долази до ширења на запаљиве материјале (одећа, текстил, папир, итд.). У великом броју случајева, човек је изазвао пожар својом непажњом (опушак од цигарете, непознавање вештина и процедура руковања кућним апаратима итд.).

Пожари се могу десити свуда у згради или у стану где постоје електричне инсталације, складишта или посуде за гас или друге запаљиве материје, као и могући гориви материјали попут поменутог текстила, хартије и дрвета...

Пожари у стамбеним зградама имају последице на животе и здравље људи и животиња, као и на имовину. У већини случајева, пожаре је могуће угасити у почетној фази, када се на време

примете и када знате како угасити почетни пламен. Нажалост, неретко се дешава да пожар захвати веће површине, па су и материјалне штете велике. У неким случајевима долази и до повреда, пре свега, опекотина на људском телу, а изузетно долази и до губитка људских живота. Највише утицаја пожари имају на оне најосетљивије категорије, као што су стара лица, деца и особе са инвалидитетом, који су и најчешће жртве пожара.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ ЗА ВИСОКЕ ОБЈЕКТЕ

Степеништа, ходници и посебно противпожарна степеништа морају бити проходни;

Ватрогасним возилима мора бити омогућено да приђу објекту с оних страна на којима се налазе прозори, врата или други слични отвори. Прилаз објекту са стране забатног зида без отвора не сматра се прилазом за интервенцију;

Унутрашњи хидранти морају бити исправни за коришћење у сваком тренутку;

Прилаз електро-орманима мора бити омогућен;

Предвидети могућност отварања прозора на највишој етажи објекта за вентилирање степеништа;

Поставити детекторе дима;

Направити план евакуације и упознати све станаре;

Унутрашња сигурносна степеништа за објекте висине од 22 m до 40 m одвојити вратима која не пропуштају дим и која су опремљена механизмом који их увек држи затвореним;

Сваки излаз из објекта у случају пожара мора бити означен уочљивим знаковима ако излаз или пут до излаза нису видљиви непосредно из просторија.

Преузето са: <http:// prezentacije.mup.gov.rs/svs/Propagandne%20kampanje%202.html>

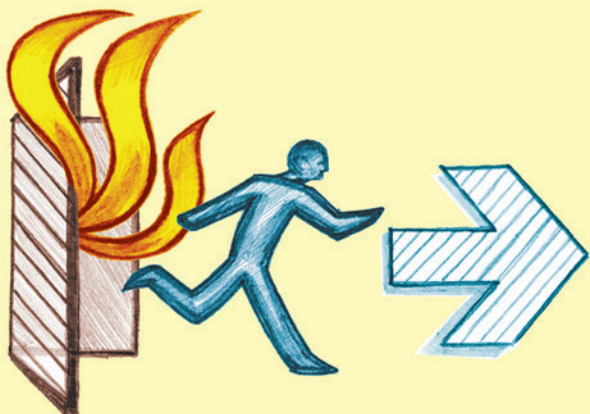
ПОЖАР – УЗАЈАМНА ЗАШТИТА

- У СЛУЧАЈУ НЕПОСТОЈАЊА АЛАРМА, ИЗАЂИ НА ПРОЗОР ИЛИ ХОДНИК И ВИЧИ: ПОЖАР!
- ПОЗОВИ ВАТРОГАСЦЕ НА БРОЈ 193.
- УКОЛИКО ЈЕ МОГУЋЕ, ИЗОЛУЈ ПОЖАР – НАЈВАЖНИЈЕ ЈЕ ДА ПРЕКИНЕШ ДОВОД ВАЗДУХА.
- У СЛУЧАЈУ ДА ЈЕ НЕОПХОДНО, КРЕНИ У ЕВАКУАЦИЈУ СТАМБЕНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ, ПРЕМА ПЛАНУ ЕВАКУАЦИЈЕ.

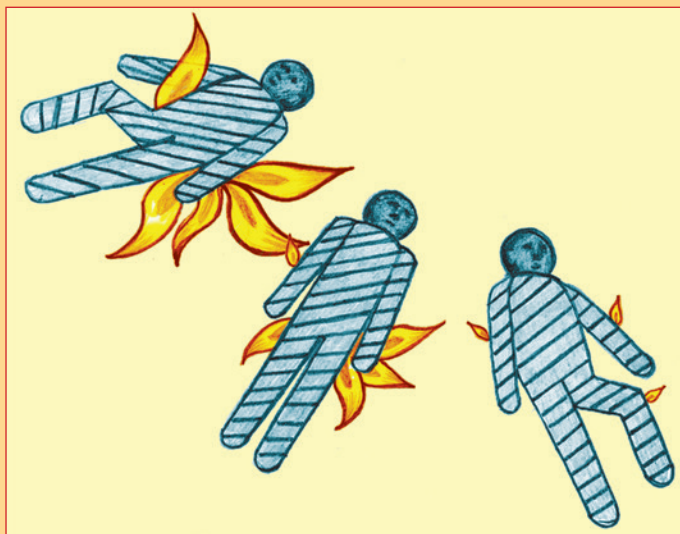
- ПОБРИНИ СЕ ДА ПРИЛИКОМ ЕВАКУАЦИЈЕ ЗАТВОРИШ СВА ВРАТА ЗА СОБОМ И ДА НИКОГА НЕ ЗАБОРАВИШ ИЗА.
- ПРОВЕРИ СПИСАК ОСОБА КОЈИМА ЈЕ НЕОПХОДНА ПОМОЋ И КОЈА ВРСТА ПОМОЋИ ИМ ЈЕ НЕОПХОДНА ДА СЕ ЕВАКУИШУ.
- У СЛУЧАЈУ ДА ЈЕ НЕОПХОДНО, УКАЖИ ИЛИ ОРГАНИЗУЈ УКАЗИВАЊЕ ПРВЕ ПОМОЋИ.
- ПРИКУПИ ИНФОРМАЦИЈЕ О ЕВАКУИСАНИМ ЛИЦИМА И ЊИХОВИМ ПОТРЕБАМА.

ПОЖАР – ЛИЧНА ЗАШТИТА

- Пузи ниско испод било каквог дима до свог излаза. Тешки дим и отровни гасови скупљају се прво дуж плафона.
- Пре отварања врата, опипај кваку и врата. Ако су врућа, или ако око врата излази дим, остави врата затворена и користи други излаз.
- Ако отвараш врата, отвори их полако. Буди спреман/на да их брзо затвориш ако постоји јак дим или ватра.
- Ако су кућни љубимци заробљени у твом стану, одмах обавести ватрогасце.
- Ако не можеш да изађеш, затвори врата и прекриј вентилационе отворе и пукотине око врата крпом или траком како би улазак дима био спречен. Позови хитну помоћ или ватрогасну службу. Реци где се налазиш и сигнализирај помоћ на прозору крпом светле боје или батеријском лампом.
- Ако ти се одећа запали, заустави се. Веома је важно да не паничиш и не бежиш. Трчање шири пламен и повећава ватру. Прекриј лице рукама како би заштитио очи, лице и дисајне путеве од топлоте и дима. Лежи на под и котрљај се како би угасио пламен. Котрљањем смањујеш доток кисеоника до пламена и на тај начин гасиш ватру. Уколико има неког у близини може угасити запаљене делове одеће поливањем водом, прекривањем ћебетом или другим материјалом који

није запаљив. Уколико постоје опекотине, потребно је хладити водом најмање 15 минута. Уклонити накит и не бушити пливке. Након хлађења потребно је прекрити рану стерилном газом или најчистијом тканином која се нађе у близини.

ОПОРАВАК

- Организуј смештај и снабдевање са основним животним потрепштинама особама којима је то потребно.
- Организуј снимање објекта у циљу процене штете.
- Помози ватрогасцима у циљу организације дежурстава на пожаришту.
- Побрини се да се са сигурношћу сви могу вратити у своје станове.
- Провери стање заједничких просторија.
- Посебно обрати пажњу на инсталације.

Упамти! Воду немој да користиш:

– да би се угасио пожар на електричним инсталацијама и апаратима – може доћи до струјног удара;

– да би се угасио пожар изазван бензином или уљем, јер ове супстанце плутају на површини воде и могу да изазову ширење пожара.

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПОСТУПАКА РЕАГОВАЊА ПРЕ, НЕПОСРЕДНО ПРЕ, У ТОКУ И НАКОН КАТАСТРОФЕ

У табели испод, дати су савети и препоруке шта управници стамбених заједница треба да предузму у погледу грађевинских/архитектонских и организационо-логистичких захтева у фазама пре, у току и након катастрофе, а у односу на његову физичку присутност.

Управник стамбене заједнице јесте или може веома брзо (до 120 секунди) да буде физички присутан у стамбеној заједници		ФАЗА
Грађевински/архитектонски захтев	Организациони/логистички захтеви	
Проверити стабилност конструкције	Успоставити комуникацију са локалним Штабом за ванредне ситуације, односно, надлежном службом у општинској/градској управи	Пре катастрофе
Проверити путеве евакуације (унутрашње и спољашње) и места окупљања/прихвата/сигурна места ван објекта, са посебном пажњом у односу на приступачност истих за особе са инвалидитетом	Одредити поверенике и заменике повереника за стамбене заједнице	
Проверити средства за обавештавање, узбуњивање и комуникацију	Мапирати особе са инвалидитетом и посебно њихове потребе/захтеве у случају катастрофа	
	Израдити план заштите и спасавања за стамбену заједницу и редовно вршити тестирања	
	Побринути се да сви направе комплете за преживљавање и да се они редовно одржавају и обнављају	

Управник стамбене заједнице јесте или може веома брзо (до 120 секунди) да буде физички присутан у стамбеној заједници		ФАЗА
Грађевински/архитектонски захтеви	Организациони/логистички захтеви	
У случају потребе, а по упутствима надлежних, организовати уклањање баријера на путевима евакуације (унутрашњи и спољни), односно, местима прихавата/окупљања и сигурним местима	У односу на опасност, упозорити чланове стамбене заједнице. Посебну пажњу обратити на приступачност информација када је реч о особама са инвалидитетом	Непосредно пре катастрофе
	У односу на опасност, као и организационе могућности, по указаној потреби и упутствима надлежних, извршите безбедну евакуацију стамбене заједнице. Посебну пажњу обратити на потребе особа са инвалидитетом, присуачности путева за евакуацију, као и потреба за функционисање (лекови, терапије, медицински надзор, резеревне батерије, резеревна колица итд.)	
	Успоставити комуникацију са надлежним институцијама и организацијама, као и начин прослеђивања информација од значаја члановима стамбене заједнице. Посебну пажњу обратити на приступачност информација, односно, могућност да информације приме особе са инвалидитетом	
НЕ ПАНИЧИ!		У току катастрофе
ЗАШТИТИ СЕ!		
ОРГАНИЗУЈ ЕВАКУАЦИЈУ!		
ОРГАНИЗУЈ ПРИХВАТ!		
ОРГАНИЗУЈ ПРВУ ПОМОЋ!		
ИСКЉУЧИ СТРУЈУ, ВОДУ И ГАС!		
ОРГАНИЗУЈ ПРЕТРАГУ ЗА НЕСТАЛИМ ЛИЦИМА!		
ОБАВЕСТИ НАДЛЕЖНЕ О ДОГАЂАЈУ!		

Управник стамбене заједнице јесте или може веома брзо (до 120 секунди) да буде физички присутан у стамбеној заједници		ФАЗА
Грађевински/архитектонски захтеви	Организациони/логистички захтеви	
Побринут се, уз подршку стручног лица, да се изврше брзи грађевински радови у циљу обезбеђења статичке стабилности објекта	Бити у сталној комуникацији са надлежнима из општине/града, односно, стручним службама и организацијама	Након катастрофе
У случају потребе, изградити неопходну документацију за реконструкцију објекта. Посебну пажњу обратити на потребе особа са инвалидитетом, односно, захтеве код пројектовања путева евакуација, места окупљања, средстава за обавештавање, приступачности објекта итд	Организовати и пружити подршку у поступку процене штете у стамбеној заједници	
	Обезбедити релевантне информације о даљим активностима и побринут се да исте буду достављене свим члановима стамбене заједнице	

Управник није у могућности да буде физички присутан у стамбеној заједници		ФАЗА
Грађевински/архитектонски захтеви	Организациони/логистички захтеви	
Проверити стабилност конструкције	Успоставити комуникацију са локалним Штабом за ВС, односно, надлежном службом у општинској/градској управи	Пре катастрофе
Проверити путеве евакуације (унутрашње и спољашње) и места окупљања/прихвата и сигурна места ван објекта, са посебном пажњом у односу на приступачност истих за особе са инвалидитетом	Одредите поверенике и заменике повереника за стамбене заједнице	
Проверити средства за обавештавање, узбуњивање и комуникацију	Мапирати особе са инвалидитетом и посебно њихове потребе/захтеве у случају катастрофа	
	Изградити план заштите и спасавања за стамбену заједницу и редовно вршити тестирања	
	Побринут се да сви направе комплете за преживљавање и да се они редовно одржавају и обнављају	

Управник није у могућности да буде физички присутан у стамбеној заједници		ФАЗА
Грађевински/архитектонски захтеви	Организациони/логистички захтеви	
За потребе сагледавања ситуације у стамбеној заједници и непосредном окружењу, бити у сталној комуникацији са повереником или замеником повереника цивилне заштите за стамбену заједницу	Побринути се да се у односу на опасност и упутства надлежних упознају сви чланови стамбене заједнице. Бити са повереником или замеником повереника цивилне заштите за стамбену заједницу у сталној комуникацији	Непосредно пре катастрофе
У случају потребе, а по упутствима надлежних, организовати уклањање баријера на путевима евакуације (унутрашњи и спољни), односно, местима прихвата/окупљања, сигурним местима.	Успоставити комуникацију са надлежним институцијама и организацијама, као и начин прослеђивања информација од значаја члановима стамбене заједнице. Посебну пажњу обратити на приступачност информација, односно, могућност да информације приме особе са инвалидитетом.	
НЕ ПАНИЧИ!		У току катастрофе
ЗАШТИТИ СЕ!		
Побринути се, уз подршку стручног лица, да се изврше брзи грађевински радови у циљу обезбеђења статичке стабилности објекта		Након катастрофе
У случају потребе, израдити неопходну документацију за реконструкцију објекта. Посебну пажњу обратити на потребе особа са инвалидитетом, односно, захтеве код пројектовања путева евакуација, места окупљања, средстава за обавештавање, приступачности објекта итд.	Организовати и пружити подршку у поступку процене штете у стамбеној заједници	
	Обезбедити релевантне информације о даљим активностима и побринути се да исте буду достављене свим члановима стамбене заједнице	

КОМПЛЕТ ЗА ПРЕЖИВЉАВАЊЕ

Уредба о обавезним средствима и опреми за личну, узајамну и колективну заштиту од елементарних непогода и других несрећа ("Сл. гласник РС", бр. 3/2011 и 37/2015) прописује да су грађани власници стамбених јединица, односно кућа и власници стамбених зграда дужни да, за потребе личне заштите и спасавања и заштите и спасавања чланова породичног домаћинства, као и имовине, набаве и држе у исправном стању одређену опрему као што су комплет за пружање прве помоћи, дезинфекциона средства - 2 дцл алкохола 70%, приручна средства за деконтаминацију - соде бикарбоне једну кутију и апарат за гашење почетних пожара.

На основу међународних примера добре праксе као и искуства из катастрофа код нас, препоручује се да „Комплет за преживљавање“ садржи следеће ставке:

Р. бр.	САДРЖАЈ КОМПЛЕТА ЗА ПРЕЖИВЉАВАЊЕ
1	Ранац
2	Некварљива храна (кекс, сардина и сл.) до укупно 300 г тежине
3	Лампа са транзистором на батерије које се пуне на струју и резервним батеријама
4	Пиштаљка
5	Флашица воде од 0,5л
6	Џепни ножић и отварач конзерви
7	Шибице, упаљач
8	Свећа
9	Пластично посуђе (чаша, тањир, виљушка, кашика)
10	Два завоја различитих величина
11	Газа и фластер и маказице
12	Вата, тупфери, папирне и влажне марамице
13	Пластичне вреће за смеће и кесе
14	План насеља, града
15	Именик / адресар (важни телефони и адресе) и листа контаката
16	Копије или оригинали личних докумената
17	Лекови и терапија (најмање за 7 дана)
18	Папир и оловка за писање
19	Резервна батерија за мобилни телефон или преносни пуњач
20	Резервна и непромочива одећа
22	Средства, апарате и технику која се користи свакодневно
23	Мали решо на плин и резервну боцу
24	Транзистор на батерије, ако већ није у склопу лампе
25	Термофор за топлу воду (нарочито у зимским условима)
25	Мање ћебе

КАКО И ГДЕ ГА ЧУВАТИ

„Комплет за преживљавање“ чувати у складу са упутствима произвођача сваког од делова комплета (не излагати Сунцу, одређена спољна температура и сл.).

При избору места за чување комплета, водити рачуна о следећем:

- Комплет чувати на сигурном и лако доступном месту.
- Место чувања комплета, по могућству, нека се налази на путу евакуације из стана.
- Са местом чувања комплета неопходно је да буду упознати и остали чланови домаћинства.
- Место чувања комплета треба да буде доступно (ако је неопходно) и другим члановима домаћинства.
- Комплет држати ван домаћаја деце и животиња.

ВАЖНА ПРАВИЛА И ПРЕПОРУКЕ ЗА УПРАВНИКЕ СТАМБЕНИХ ЗАЈЕДНИЦА У СЛУЧАЈУ ЗЕМЉОТРЕСА

Правило 1 – у времену када нема земљотреса, радити са стамбеном заједницом на припреми плана за спашавање у случају земљотреса. Посебну пажњу обратити на потребе особа са инвалидитетом: како их упозорити, евакуисати, које су им потребе за функционисање у случају евакуације и места прихвата.

Правило 2 – у времену пре земљотреса, осигурати се да свака стамбена јединица има направљен комплет за преживљавање и периодично (бар једном годишње) проверите садржај исправност (рокове употребе).

Правило 3 – у времену када нема земљотреса, тестирати план спашавања стамбене заједнице, минимум једном годишње. У тестирање плана укључити све чланове стамбене заједнице, као стручна лица из локалног Штаба за ванредне ситуације општине/града, односно Сектора за ванредне ситуације или неке друге професионалне институције и организације.

Правило 4 – у времену када нема земљотреса, одржавати проходним путеве евакуације, места прихвата, средства за узбуњивање и комуникацију.

Правило 5 – у времену дешавања земљотреса, НЕ ПАНИЧИ-САГНИ СЕ, ЗАШТИТИ СЕ, САЧЕКАЈ.

Правило 6 – у времену одмах по завршетку земљотреса, осигурати да сви добију информацију о потреби евакуације (употребом сирене, мегафона, звоном, разгласом или гласом, слањем смс-а).

Правило 7 – у времену одмах по завршетку земљотреса, организовати безбедну евакуацију до сигурног места. Посебну пажњу обратити на потребе особа са инвалидитетом и приступачност. Не заборави да сви понесу своје комплете за преживљавање.

Правило 8 – у времену одмах по завршетку земљотреса, искључити главне инсталације вода, струје и гаса у згради.

Правило 9 – у времену одмах по завршетку земљотреса, организовати да се у случају потребе укаже прва помоћ, да се изврши пребројавање присутних, као и прикупљање информација о стању чланова стамбене заједнице и објекта.

Позвати хитну службу, у случају да је неопходно обавестити надлежне из општине/града о ситуацији. Организовати пружање подршке у реаговању професионалних спасилачких јединица (информације о згради, стању, локацији особа које су можда остале, односно које се нису евакуисале, њиховим потребама и могућностима уколико је реч о особама са инвалидитетом или ако су из других осетљивих категорија (стари, деца, труднице и сл.).

Правило 10 – у времену одмах после земљотреса, сачекати надлежне за информације о безбедном повратку у стамбене јединице. У случају потребе организовати и пружити подршку стручним лицима за детаљан преглед оштећења. Уколико је потребно, одржавати комуникацију са надлежним из општине/града и пренети неопходне информације до чланова стамбене заједнице у форми која је њима прихватљива (усмено, писменим путем, употребом других начина комуникације).

ВАЖНО: О СВИМ БИТНИМ СТВАРИМА ВОДИТИ ПИСАНУ ЕВИДЕНЦИЈУ! УТВРДИТИ ДАТУМЕ САСТАНАКА, ПРЕГЛЕДА/КОНТРОЛЕ, ВЕЖБИ, СИМУЛАЦИЈА ИТД. И ПОБРИНИ СЕ ДА СУ СВИ УПОЗНАТИ!

VIII

ОПШТЕ ПРЕПОРУКЕ ЗА КОМУНИКАЦИЈУ И ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ У СЛУЧАЈУ ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ

У случају ванредне ситуације, особама са инвалидитетом потребно је пружити адекватну помоћ и подршку, у складу са њеним способностима и могућностима за кретање и комуникацију и у складу са њеним здравственим стањем.

- Питати особу са инвалидитетом да ли жели помоћ и на који начин је најбоље да јој се помогне;
- Уколико особа одбије помоћ, сачекати долазак спасилаца, осим ако је у питању спасавање њеног живота;
- Не додиривати особу или помагала без њене сагласности, осим уколико је у питању спасавање њеног живота;

- Пратити упутства написана на помагалима особа са инвалидитетом;
- Питати особу да ли осећа поједине делове тела, да ли је смањена осетљивост и да ли дозвољава да се провери да ли су ти делови повређени;
- Не померити никога, осим уколико је лице обучено за то;
- Ако је особа без свести или не реагује, не давати јој воду или храну.

IX

ПОСЕБНЕ ПРЕПОРУКЕ ЗА ПОМОЋ ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

1. ПОМОЋ ОСОБАМА КОЈЕ СУ НЕПОКРЕТНЕ ИЛИ СЕ ОТЕЖАНО КРЕЋУ

Особе које имају проблем са мобилношћу и које имају одређени физички инвалидитет, имају ограничене могућности за кретање, и то је могуће уз нечију асистенцију, уз помоћ штака, колица, или других помагала. Ограничена мобилност може да буде привременог трајања услед различитих стања: трудноћа, болест, лом или угануће руке или ноге. Особе са проблемима са кретањем имају страх како ће напустити место где је наступила катастрофа, како отићи у евакуациони центар за време катастрофе. Особе које користе колица имају страх да ће бити заборављене, јер многи у колицима не могу без асистенције да седну или устану из колица. Такође, брину се да не остану без колица или помагала у време евакуације, или да ће да им буду оштећена или уништена у катастрофи. Посебно страхују да не буду испуштени приликом евакуације.

ПОСЕБНЕ ПРЕПОРУКЕ:

- Потрудити се да се особа транспортује у инвалидским колицима
- Уколико није могуће да се особа транспортује у инвалидским колицима, применити друге адекватне технике евакуације, као што је евакуациона столица, безбедно место, или подизање и ношење особе од стране обучених лица
- Не гурати и не вући инвалидска колица особе са инвалидитетом, без њене сагласности, осим уколико је у питању спасавање живота

2. ПОМОЋ ОСОБАМА КОЈЕ СУ ГЛУВЕ ИЛИ НАГЛУВЕ

Глува и наглува лица (лица која имају проблем са слухом), имају ограничења у способности да чују приликом комуникације са другима, чак и када носе слушни апарат. Она не могу да чују звучна упозорења и најаве (сирене). Многи глуви користе српски знаковни језик, који им је и први језик, те им је потребан тумач за знаковни језик. Највећи проблеми са којима се суочавају ова лица јесте немогућност да чују аларме за евакуацију, гласовна усмеравања и друге гласовне или звучне најаве и објаве, као ни експлозије. Највећи проблем представља комуникација са хитним службама, спасиоцима, особљем у склоништу или евакуационом центру.

ПОСЕБНЕ ПРЕПОРУКЕ:

- Привући пажњу особе визуелним знаковима или лаганим додиром њене руке. Не прилазити особи отпозади;
- Окренути се особи лицем, успоставити контакт очима, не покривати усне, јер она чита са усана и комуницира са близине;
- Причати разговарно, јасно и природно. Не викати и не говорити неприродно споро;
- Покушати да се парафразира, уместо да се понављају реченице;
- Користи гестове како би се описало значење речи;
- Уколико има времена, написати поруку на папиру;
- Слушни апарати и слушна помагала појачавају звук, па не треба правити буку
- Запамтити да неки људи могу бити глуво-слепи.

3. ПОМОЋ ОСОБАМА КОЈЕ СУ СЛЕПЕ ИЛИ СЛАБОВИДЕ

Особа која је слепа или је слабовида има проблем са читањем знакова или са кретањем у непознатом окружењу за време опасности, а могу се осећати изгубљено и зависе од подршке других. Слепа и слабовида лица имају бројне проблеме и бриге у случају неке ванредне ситуације: да ли је пролаз блокиран, смањен је слух у случају звучних упозорења, смањена је способност да детектују опасност и да се безбедно крећу, не примају информације или добијају информације које не могу да виде/прочитају.

ПОСЕБНЕ ПРЕПОРУКЕ:

- Приликом ходања са слепим лицем, ићи пола корака испред, понудити јој руку и ходај њеном брзином;
- Не причати гласно са особом која је слепа. Говори разговетно и пружи јасне упуте (правце) кретања;
- На време је упозорити на долазеће степенице, велике препреке или промене у правцу кретања;
- Пази на препреке на које може да наиђе;
- Не хватати нагло слепу особу, осим уколико је у питању спасавање њеног живота;
- Избегавати употребу речи „тамо преко“, описивати позицију конкретно: „са твоје десне/леве стране“, „право испред“, „иза тебе“, „излаз је на 12 сати“ и сл.;
- Ако особа има пса водича, питати је како треба да се креће, како се не би узнемирио пас. Не раздвајати пса водича од свог власника.

4. ПОМОЋ ОСОБАМА СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА И СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

Особе са интелектуалним тешкоћама и сметањама у развоју могу бити угрожене приликом евакуације и њихови поступци могу бити непредвидиви и могу одбити да прате упутства. Многи од њих не могу да буду свесни или забринуте за личну безбедност. Код њих, праћење инструкција може бити споро, а умањене способности за читање, писање или схватање вербалне комуникације их одвраћа од преузимања радњи.

ПОСЕБНЕ ПРЕПОРУКЕ:

- Дозволити особи да опише каква јој помоћ треба;
- Наћи ефективан начин за комуникацију, као што је цртање или писање инструкција, користећи објекте или специфична места, уместо генералних појмова као што је „иди лево“ или „скрени десно“;
- Понављати инструкције;
- Ако особа треба да узме лек, питати је да ли јој треба помоћ приликом узимања (Никада не нудити лек за који није преписан рецепт).

5. ПОМОЋ СТАРИМ ОСОБАМА КОЈЕ ИМАЈУ ИНВАЛИДИТЕТ

Старе особе, посебно оне са инвалидитетом, које су непокретне или слабо покретне, захтевају посебну бригу и додатну подршку када се деси нека катастрофа. Често живе саме у стану, у коме су и дотрајале инсталације, заборављају да искључују електричне уређаје који узрокују пожаре. Оне не чују упозорења о опасностима, не реагују правовремено, те често изгубе живот у пожарима или земљотресима.

ПОСЕБНЕ ПРЕПОРУКЕ:

- Проверити да ли међу станарима има старих лица којима ће бити потребна подршка за време опасности;
- Увек причати смирено и указати старом лицу да си ту да им помогнеш. Избегавати викање и или неприродно споро причање;
- Дозволити особи да каже како може да јој се помогне;
- Пратити упутства која се налазе на опреми и помагалама и асистивним уређајима.

X

ПРИСТУПАЧНОСТ СТАМБЕНЕ ЗГРАДЕ

1. ПОЈАМ ПРИСТУПАЧНОСТИ

Пристапачност је општи термин који се користи како би се описао степен до којег су физичко окружење, превозна средства, информације и комуникације, укључујући информационе и комуникационе технологије и системе, као и објекти, роба и услуге приступачни највећем броју људи.

Пристапачност се односи на физичку и информациону приступапачност.

Физичка приступапачност подразумева омогућавање приступа физичком окружењу, услугама и средствима превоза (нпр. уградња платформи и рампи), док информациона приступапачност означава остваривање права на информисање и комуникацију у складу са потребама особа са инвалидитетом, уз развој и коришћење асистивних технологија (лако раумљив језик, коришћење Брајевог писма, превод на знаковном језику...). У погледу обезбеђивања физичке приступапачности најважнији прописи јесу Правилник о техничким стандардима

планирања, пројектовања и изградње објекта, којим се осигурава несметано кретање и приступ особама са инвалидитетом, деци и старим особама ("Сл. гласник РС", бр. 22/2015) који прописује ближе стандарде који дефинишу обавезне техничке мере и услове за планирање, пројектовање и изградњу објекта, којима се осигурава несметано кретање и приступ особама са инвалидитетом, деци и старим особама, као и Закон о планирању и изградњи.

2. КАКО ОБЕЗБЕДИТИ ПРИСТУПАЧНОСТ СТАМБЕНЕ ЗГРАДЕ

Стамбена зграда мора да буде приступачна за особе са инвалидитетом, што подразумева да зграда нема баријере које онемогућавају или отежавају улаз у зграду, као и кретање унутар зграде.

Како бисте обезбедили приступачност стамбене зграде која је од великог значаја за особе са инвалидитетом, посебно када се деси ванредна ситуација, посебну пажњу обратите на следеће:

- Прилаз до зграде требало би да буде без баријера као што су контејнери, стубови, велике жардињере, рупе, грађевински елементи и све оно што може ометати кретање особа са инвалидитетом, како би особе са инвалидитетом могле брзо и сугурно да се евакуишу у случају опасности;
- Улаз у стамбени објектат би требало да буде без баријера. Уколико постоји тешко савладава препрека као што су степенице, потребно је обезбедити косу равну, рампу са рукохватима или неки други елемент приступачности, у складу са стандардима садржаним у Правилнику о техничким стандардима планирања, пројектовања и изградње објекта, којима се осигурава несметано кретање и приступ особама са инвалидитетом, деци и старим особама. Јавно предузеће „Градско стамбено“ пружа могућност постављања рампи свим стамбеним заједницама које се налазе у њиховом систему одржавања, без додатног новчаног учествовања станара, те је препорука контактирати их уколико постоји препрека;
- Требало би омогућити да се у ситуацији опасности улазна врата отварају аутоматски;
- Коридори унутар стамбеног објекта треба да буду ослобођени баријера као што су корпе за отпатке или рециклажу, или било којих других елемената који ометају кретање. Ширина празног простора коридора требало би да буде не мања од 90 цм за једносмерно, односно 180 цм за двосмерно кретање;

- Обавезно је редовно сервисирање лифта као и то да су димензије унутрашње кабине лифта најмање 110 x 140 цм. Неопходно је да лифт има звучну и визуелну сигнализацију за означавање спрата на који лифт стиже;
- Требало би водити рачуна да подови у згради не буду од материјала који је клизав;
- Противпожарне степенице треба видно означити путоказима, с тим што их особе са инвалидитетом морају користити уз нечију помоћ. Неке особе је неопходно и пренети. Треба испитати најкраћи пут од стамбене јединице у којој живи особа са инвалидитетом до противпожарних степеница;
- У случају непосредне опасности неопходно је да се поред звучног аларма упозорења омогући и светлосна сигнализација;
- Редовно треба проверавити да ли су алармни уређаји у функцији;
- Редовно информисати станаре о току евентуалних радова који се изводе и препрекама током радова;
- Неопходно је да у згради постоји минимум једна евакуациона столица за особе које се тешко крећу или су потпуно непокретни.

Телефонски бројеви хитних служби:

ХИТНА ПОМОЋ 194

ВАТРОГАСЦИ 193

ПОЛИЦИЈА 192

**Центар за обавештавање и узбуњивање
1985**

Београд

www.beograd.rs

ГРАД БЕОГРАД

Драгослава Јовановића 2, 11000 Београд

Телефон: 011/3229-678

e-mail: beoinfo@beograd.gov.rs

Веб сајт: www.beograd.rs

Град **Нови Сад**

ГРАД НОВИ САД

Трг слободе 1, 21000 Нови Сад

Телефон: 021/4807-777

e-mail: gradns@novisad.rs

Веб сајт: www.novisad.rs

ВРАЧАР
ГРАДСКА ОПШТИНА

ГРАДСКА ОПШТИНА ВРАЧАР

Његошева 77, 11000 Београд

Телефон: 011/3081-400

e-mail: kolcentar@vracar.rs, sovracar@vracar.rs

Веб сајт: www.vracar.rs

Градска општина
САВСКИ ВЕНАЦ

ГРАДСКА ОПШТИНА САВСКИ ВЕНАЦ

Кнеза Милоша 69, 11000 Београд

Телефон: 011/2061-700

e-mail: info@savskivenac.rs

Веб сајт: www.savskivenac.rs